

2026, 15 (1), 399-418 | Araştırma Makalesi

Orta Doğu'da Karmaşık İttifaklar ve Sürüklenme: İsrail-İran Savaşı

Abdullah Erboğa¹

Öz

Bu çalışma, birbirine dolanan karmaşık ittifak ilişkilerinin (entanglement) ve savaşa sürüklenme (entrapment) riskinin nedenlerini inceleyerek İsrail-İran savaşında (2025) tarafların müttefikleri olan büyük güçlerin davranışlarını açıklamaya çalışmaktadır. Çalışmanın araştırma sorusu şudur: neden ABD, 2025 Haziran'ında müttefiki İsrail'in yanında yer alarak savaşa sürüklenirken, Rusya müttefiki İran'ın peşinden savaşa dahil olmadı? İttifak ilişkilerinde karmaşıklık ve sürüklenme riskinin nasıl meydana geldiği ve devletlerin bu risklerle karşılaştığında nasıl davrandıklarının ortaya konulması ittifak teorilerinde sıkça tartışılan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle büyük güçler ve zayıf devletler arasındaki ittifak ilişkileri üzerinde geniş bir literatür bulunmaktadır. Devletlerin ittifak siyasetlerine dair en sık çalışılan alanlardan birisi de şüphesiz Orta Doğu'dur. Orta Doğu ittifak politikalarında büyük güçlerin müttefiklerine olan taahhütlerinin bölgenin istikrar ve istikrarsızlığını doğrudan etkilediğini belirtmek gerekir. İsrail ve İran arasında Haziran 2025'te yaşanan ve on iki gün süren savaşta büyük güçlerin tutumunu açıklamak bir yandan Orta Doğu'daki sistemik etkinin boyutunu ortaya koymaya diğer taraftan ittifaklardaki karmaşıklığın ve sürüklenmenin sebeplerini anlamaya yardımcı olacaktır. Bununla birlikte çalışmada nitel araştırmalarda sıkça kullanılan süreç takibi ve vaka analizi yöntemi kullanılmıştır. Son dönemde İzolasyonist grand stratejiye yönelmesine rağmen ABD, İsrail ile karmaşık ittifakı nedeniyle savaşa sürüklenirken, İran'a yönelik savunma taahhütlerinden kaçınan Rusya'nın savaşa sürüklenmediği görülmektedir. Bu çalışma, kutupluluk ve yükümlülük değişkenleri üzerinden devletlerin savaşa sürüklenmelerini açıklamaya çalışmaktadır. Uluslararası sistemin tek kutuplu, çift kutuplu ve çok kutuplu yapısının ittifak ortaklarının müttefiklerine yaklaşımlarını nasıl etkilediği ve böylelikle İsrail-İran savaşında tarafların müttefikleri olan ABD ve Rusya'nın savaşa neden dahil olup olmadıkları izah edilecektir. Neticede uluslararası sistemin yapısal şartlarının ve ittifak yükümlülüklerinin savaşa sürüklenmede belirleyici oldukları bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Karmaşık İttifaklar, Sürüklenme, Amerika Birleşik Devletleri, Rusya, İsrail-İran Savaşı.

Erboğa, A. (2026). Orta Doğu'da Karmaşık İttifaklar ve Sürüklenme: İsrail-İran Savaşı, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 15(1), 399-418. <https://izlik.org/JA63DK99DA> <https://doi.org/10.15869/itobiad.1825478>

Geliş Tarihi	17.11.2025
Kabul Tarihi	21.02.2026
Yayın Tarihi	31.03.2026
*Bu CC BY-NC lisansı altında açık erişimli bir makaledir.	

Entangling Alliances and Entrapment in the Middle East: Israel-Iran War

Abdullah Erboğa¹

Abstract

This study focuses on the concepts of entanglement and entrapment, and attempts to analyze the behavior of the super/great powers allied with the parties involved in the Israel-Iran War (2025). The research question of the study is: why did the US face the threat of entrapment by siding with its ally Israel, while Russia did not enter the war despite its alliance with Iran? It is crucial to reveal how the risks of entanglement and entrapment arise in alliance relations and how states respond when faced with these risks. In Middle Eastern alliance politics, the commitments of great powers to their allies influence the stability and instability of the region. Explaining the stance of the super/great powers in the Israel-Iran War will both reveal the extent of the systemic impact in the Middle East and help understand the causes of entanglement and entrapment in alliances. In addition, process tracing and case analysis, which are frequently used in qualitative research, were used in the study. It is important to note that the U.S., which has adopted an isolationist grand strategy, has been forced to entrap itself in war due to its entangling alliances with Israel. However, Russia, which has avoided defense commitments towards Iran, appears not to be being entrapped in war. This article attempts to explain the entrapment of states into war through the variables of polarity and alliance commitments. In conclusion, the study finds that structural conditions and the legal basis of alliances are decisive in the entrapment.

Keywords: Entangling Alliances, Entrapment, United States, Russia, Israel-Iran War.

Erboğa, A. (2026). Entangling Alliances and Entrapment in the Middle East: Israel-Iran War, *Journal of the Human and Social Science Researches*, 15(1), 399-418. <https://izlik.org/JA63DK99DA> <https://doi.org/10.15869/itobiad.1825478>

Date of Submission	17.11.2025
Date of Acceptance	21.02.2026
Date of Publication	31.03.2026
*This is an open access article under the CC BY-NC license.	

Giriş

İttifaklar devletlerin güce veya tehdide karşı biraraya gelerek hizalanması olarak ifade edilebilir (Liska, 1968, s. 12). İttifak tiyolojileri ise savunma paktı, güvenlik iş birliği ve askeri koalisyonlar olmak üzere üç başlıkta ele alınabilir. Savunma Paktı, saldırganlığa karşı müttefikî savunma taahhüdü içerir. Savunma Paktlarının bir antlaşma etrafında resmi ya da gayri resmi olarak kurulabilmeleri de mümkündür. Güvenlik iş birliği ise savunma paktı gibi açık bir savunma taahhüdü içermez ancak aktörler arasında askeri yardımlar, ortak askeri tatbikatlar, askeri satışlar ve istihbarat paylaşımı gibi geniş bir alanda koordinasyon ve dayanışma görülebilir. Son olarak Askerî Koalisyonlar, bir veya birden fazla güce karşı müttefikî yanında savaşa katılmaya yönelik taahhüt durumunu ifade eder (Davidson, 2020, s. 9). Karmaşık ittifaklar (entangling alliances) genellikle devletlerin kaçınmaya çalıştıkları ve maliyetlerle dolu bir ilişki dinamiğine sahip olması bakımından oldukça riskli görülmüştür. İttifakların ortakları savaşa sürüklenme (entrapment) riski genel olarak devletlerin en endişe ettiği hususlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. İster zayıf ister büyük güç olsun ittifak ortağının sorumluluğunu paylaşarak çatışma/savaşa karışması söz konusudur.

İsrail-İran savaşı, iki aktör arasında uzun süredir dolaylı olarak devam eden bölgesel güç rekabetinin doğrudan çatışmaya dönüşmesi ile meydana geldi. 7 Ekim 2023'ten sonra Gazze'de başlayıp daha sonra İran'ın vekil unsurlarının bulunduğu tüm ülkelere yayılan İsrail saldırganlığı, İran'a yönelik kapsamlı bir operasyon gerçekleştirilmesiyle bölgede yeni bir kırılmanın yaşanmasına neden oldu. İsrail-İran savaşında birçok dinamik dikkatle incelenmesi gerekirken asıl odaklanılması gereken husus ise tarafların ittifak ortaklarının nasıl davranışlar sergilediğidir. ABD-İsrail ve Rusya-İran ittifakının savaş boyunca nasıl işlediği ve büyük güçlerin stratejik öncelikleri ile savaşa yönelik tutumları arasında uyum olup olmadığının tartışılması önem arz etmektedir. Bu makalede, müttefikler arasında nasıl bir ittifak yapısının olduğu, ABD ve Rusya gibi büyük güçlerin ulusal güvenlik stratejileri ile müttefiklerinin çıkarlarını gözetme konusunda nasıl konumlandıkları ve on iki gün boyunca süren savaş esnasında müttefiklerinin beklentilerine karşılık verip vermedikleri açıklanmaya çalışılacaktır. Bununla birlikte büyük güçlerin tutumlarında ittifak anlaşmalarının içeriği ve yapısal şartların belirleyiciliğine odaklanılacaktır.

Bu çalışma, devletlerin karmaşık ittifaklar ve savaşa sürüklenme dinamiklerini ve büyük güçlerin müttefiklerine yaklaşımlarındaki farklılıklarını açıklamaya çalışmaktadır. İttifak içi gerilim ve tartışmalara odaklanırken, literatürdeki karmaşıklık (entanglement) ve sürüklenme (entrapment) kavramlarına başvurarak, ittifaklarda büyük gücün davranışını belirleyen parametrelerin kutupluluk ve ittifak yükümlülükleri olduğunu ileri sürmektedir. Bu makalede nitel araştırmalarda sıkça kullanılan süreç takibi (process tracing) ve vaka analizi yöntemine başvurulmaktadır. Beach ve Pedersen'e göre süreç takibi yönteminde teori test etme (deductive), teori inşa etme/revizyon (inductive) ve sonuç açıklama (explaining outcome) olmak üzere üç farklı yaklaşım mevcuttur (Beach ve Pedersen, 2013, ss. 9-12). Çalışmada süreç takibi yönteminin teori testi yaklaşımı kullanılmaktadır. Bennet ve Checkel, süreç takibi yönteminde bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki nedensel mekanizmanın nasıl geliştiği üzerinde dururlar (Bennet ve Checkel, 2015, s. 7). Dolayısıyla İttifak teorileri bağlamında devletlerin karmaşık ittifakları dolayısıyla nasıl savaşa sürüklendikleri veya bundan kaçınmaya çalıştıkları mevcut kapsamlı literatür, rapor ve ikincil kaynakların taranması ile elde edilen verilerle ortaya konmaya çalışılacaktır. Bununla birlikte seçilen vaka incelemesinin güncel olması

nedeniyle düşünce kuruluşları ve uluslararası basında çıkan analiz/görüş yazıları da çalışmanın veri setinde yer almaktadır. Çalışmanın temel bulgusu ise uluslararası sistemin yapısal şartlarının yani tek kutuplu uluslararası sistemin halen devletlerin davranışlarını belirleyen ana parametre olduğudur.

1. İttifak Teorilerinde Karmaşıklık (Entanglement) ve Sürüklenme (Entrapment)

Devletlerin esas gayesi güvenliklerini sağlamaktır. Bu hedeflerini gerçekleştirmek adına farklı yöntem ve araçlar kullanabilmektedirler. Devletler kendilerini tehdit eden veya kendisinden daha güçlü bir aktöre karşı ittifaklar kurabilmektedirler (Liska, 1968, s. 12). Devletlerin rakiplerine karşı davranışlarını birlikte hareket ettiği aktöre göre ayarlanması hizalanma (alignment) olarak tanımlanmaktadır (Alptekin, 2025, s. 101). Hizalanma stratejilerinde ittifaklar (alliance) önemli bir konuma sahiptir ve tehdidin ortadan kaldırılmasına yönelik aktörlerin birlikte hareket etmeyi ve sorumluluk üstlenmeyi kabul etmelerini ihtiva eder. İttifaklar kelime anlamı itibarıyla birbirlerine destek veren, birbirlerini savunan devletler olarak görülse de bu ilişkide devletlerin birbirini çatışmaya çekme riski de mevcuttur. Sadece fayda üzerine kurulu bir ilişki değildir. Bu bağlamda ittifak teorilerinde ittifakların kökenleri, yönetimi, dağılması ve ittifak içi ilişkiler geniş bir biçimde ele alınmaktadır. Uluslararası ilişkiler disiplini klasik realizm öncülerinden Morgenthau çıkar merkezli olarak ittifakların oluşumunu ele alırken (Morgenthau, 1954, ss. 193–208), neo-realizmin temellerini atan Waltz ise ittifak tartışmalarını güç dengesi eksenli olarak değerlendirmeye abi tutmuştur (Waltz, 1979, s. 164-170). Bununla birlikte, ittifak ikilemi (Snyder, 1984, s. 462), tehdit dengesi (Walt, 1987, ss. 17–49) güç maksimizasyonu (Mearsheimer, 2001, s. 32) kar etmek amacına dayanan peşine takılma davranışı (Schweller, 1994, ss. 99–104) ittifak literatüründe öne çıkan yaklaşımlar olarak belirlemektedir.

Karmaşık ittifaklar (entangling alliances) kavramı genellikle Amerika Birleşik Devletleri (ABD) dış politikasının ittifak ilişkilerini tanımlamak için kullanılmakta ve karmaşıklık, dolanıklık, iç içe geçme ve bulaşma olarak Türkçe'ye çevrilmiştir. Türkçe literatürde özellikle sosyal bilimler alanında ender kullanılan bu kavramı, Karademir karmaşıklık olarak kullanmıştır (Karademir, 2019, s. 27). İttifakların riskli ve maliyet yoğun yapısının aktörleri zor durumda bırakma ve hatta savaşa sürüklenme durumunu belirten bir içeriğe sahiptir. ABD on dokuzuncu yüzyılda Avrupa güç dengesi mücadelesinden uzak durmaya çalışırken sıklıkla vurgulanan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Lake, 1999, s. 3). 1796 yılında ABD kurucu başkanı George Washington veda konuşmasında, ABD'nin dünyadaki rolüne dair dış politikada kalıcı karmaşık ittifaklara girilmemesi yönünde tavsiye vermiştir ve bu tavsiye ardılları tarafından uzun bir dönem dikkatle sürdürülerek ABD'nin dış politikasındaki temel ilkelerden biri olarak görülmüştür (Schonberg, 2009, s. 55). On dokuzuncu yüzyılda Avrupa'daki gelişmelerden uzak durmaya çalışan ve tehlikeli karmaşık askeri ittifaklardan kaçınmayı hedefleyen Monroe Doktrini (1823) bu yaklaşımın tipik bir örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha sonraki tarihlerde yine bu kavramın ABD'nin tek taraflı ve izolasyonist güvenlik stratejilerine yöneldiği dönemlerde kuvvetli bir şekilde vurgulandığını görmek mümkündür. Bu bakımdan Birinci Dünya Savaşı'na kadar ABD dış politikada karmaşık ittifaklardan uzak durmaya çalışmıştır.

Bununla birlikte Amerikan tarihinde karmaşık ittifaklar sebebiyle ABD'nin savaşa sürüklendiği birçok örnekle de karşılaşmak mümkündür. ABD, özellikle Avrupa'daki

bozulan güç dengesini toparlama ve yeni dünya düzenini inşa etme saikiyle İkinci Dünya Savaşı'na katıldığında artık Avrupa içerisindeki karmaşık ittifak ilişkilerinden ve savaşa sürüklenmekten kaçınmayı bırakarak aslında iki dünya savaşı arasında benimsediği politikayı terk etmiştir (Wolfers, 1962, s. 26). Yine gerek savaşın maliyeti gerekse siyasi sonuçlarının yol açtığı tahribat açısından Vietnam Savaşı (1955-1970) oldukça önemli bir örnektir. Zaten İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Amerikan kamuoyunun dörtte üçünden fazlası ABD'nin küresel siyasette daha öncü bir rol oynaması kanaatine sahipti (Dueck, 2010, s. 72). 1945 sonrasında ABD'nin karmaşık ittifaklar endişesini geride bıraktığı ve artık tüm küresel sistemin dinamiklerini kontrol altına almaya çalışan bir aktör olarak Avrupa, Asya-Pasifik ve Latin Amerika'da farklı ittifaklar kurmaya başladığı bir döneme rastlanılmaktadır. ABD, 1947'de Amerika Kıtası Karşılıklı Yardım Anlaşması (TIAR), 1949'da Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) ve 1954'te Güney Doğu Asya Antlaşması Teşkilatı (SEATO) ile dış politikada ittifaklardan uzak durma ilkesinden vazgeçerek küresel ölçekli siyasi, askeri ve ekonomik angajmanlar kurmaya başlamıştır (Fromkin, 1970, s. 688).

Karmaşık ittifakların eşit güçler veya büyük ile küçük güçler arasında gerçekleşmesi mümkün iken, kimi zaman küçük aktörün büyük güç için, kimi zaman ise büyük gücün küçük aktör için tehlikeli ve riskli bir müttefik olma ihtimali vardır. Gilpin uluslararası sistemi istikrarsızlaştıran faktörlerden biri olarak büyük güçlerin ittifak kurdukları küçük aktörlerin ihtiraslarına dolanma tehlikesini göstermektedir (Gilpin, 1981, s. 236). Devletler çok kutuplu uluslararası sistemde saldırgan aktörü dengelemek yerine sorumluluğu başkasına devretme (buck-passed) stratejisini takip etmeye ve kriz dönemlerinde genellikle karmaşık ittifaklara girmekten kaçınmaya çalışmaktadırlar (Mearshiemer, 2001, ss. 267–272).

ABD grand stratejisinin küresel liderlik rolüne uygun olarak dizayn edilmesi ve karmaşık ittifaklardan kaçma çabalarının yersiz olduğuna dair iddialar mevcuttur (Beckley, 2015, s. 46). Beckley, ABD'nin ittifaklardan uzaklaşmanın stratejik çıkarlarıyla uyumlu olmadığını ve bunun Amerikan dış politikası açısından yanlış yönlendirme olduğunu vurgular ve ABD'nin ittifaklara bulaşmayarak eylem özgürlüğünü elde tutma çabasının birçok stratejik imkanı ıskaladığını ileri sürer (Beckley, 2015, s. 10). Bununla birlikte karmaşık ittifaklardan uzak durulması gerektiğine dair inancın gerçekçi olmadığını yönelik itirazların aslında Soğuk Savaş döneminin ortalarından itibaren geliştiğini söylemek gerekir. Genellikle ittifak taahhütlerinin ve yasal yükümlülüklerin muğlaklığına dikkat çeken Fromkin, ittifakların bağlayıcılıklarının mutlak olmadığını ve yazılı antlaşma maddelerinin muğlak olmasının devletlerin risk alanını sınırlandırdığını ileri sürmektedir (Fromkin, 1970, ss. 694–695). Karmaşık ittifaklar beraberinde birçok siyasi, askeri, ekonomik ve diplomatik riskin üstlenilmesine ve paylaşılmasına neden olur.

Bununla birlikte devletler genellikle ittifaklarda iki ana gerilim yaşarlar: Terk edilme (abandonment) ve sürüklenme (entrapment) (Alptekin, 2025, s. 110). Sürüklenme, bir devletin müttefiklerinin çıkarı uğruna istemediği bir savaşa dahil olmak zorunda kalması şeklinde ifade edilebilir (Snyder, 1984, s. 467). Terk edilme ise müttefiki tarafından yalnız bırakılma durumu olarak açıklanabilir. Sürüklenme aslında ittifak içi bir durumdur ve devletlerin ittifaklarından dolayı istekli olmadığı halde savaşa/çatışmaya girmesi anlamına gelmektedir. Thucydides'ten alıntı yapan Mandelbaum ise, sürüklenme riskini Atinalılarla ittifak kurmaya çalışan Korfu'ya, düşmanları Korintliler tarafından ittifak

kurmaları halinde savaşa girme riski uyarısı üzerinden açıklamaktadır (Mandelbaum, s. 151).

Snyder'a göre ittifak ikilemine yol açan bu gerilim iki kutuplu uluslararası sistemden ziyade çok kutuplu sistemik yapıda daha şiddetli olarak görülmektedir. İttifak ikilemi (alliance dilemma) devletlerin terk edilme ve sürüklenme risklerini aynı anda azaltmaya çalıştıkları durumlarda ortaya çıkar ve birbirleriyle ters orantılı oldukları için terk edilme endişesi bulunan müttefikleri teskin etmeye veya müttefikleri tarafından tuzağa çekilmemek için ittifakı gevşetmeye çalışmak genellikle tam tersi sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir (Snyder 1984, s. 467). Devletler ittifaklarını çok gevşek bıraktıklarında terk edilme, ittifaka çok bağlı kaldığı durumda ise sürüklenme riski ile karşılaşabilir. Çift kutuplu sistemik yapıda devletlerin terk edilme endişeleri daha azdır. Lakin çok kutuplu uluslararası sistemde yazılı ittifak metinlerinin içeriği ne kadar güçlü olursa olsun ittifaklarda mutlak bir bağlılık olması oldukça zordur (Snyder, 1984, s. 466). Aktörün ittifaka olan bağımlılığı ve rakipleriyle olan uzlaşmazlığı ne kadar yüksek olursa sürüklenme ihtimali de bir o kadar fazla olacaktır.

Kim, sürüklenmeyi ittifak anlaşmalarında yer almayan riskli ve saldırgan davranışlar olarak tanımlar. Snyder ve Mandelbaum'dan farklılaşarak sürüklenmeyi karmaşıklıkla bir alt dalı olarak tanımlar. Burada önemli olan kendi çıkarları hilafına hareket etme durumudur. Müttefikin arzu etmediği bir durum söz konusudur. Eğer iki tarafın da çatışma veya savaştan edindiği bir çıkar durumu mevcut ise bu zaten sürüklenme olarak nitelendirilemez (Kim, 2011, s. 355). Aslında niyet ve çıkar uyumunun olmadığı ancak ittifak ilişkisinin dayattığı ve savaşa sürüklediği durumlar olarak belirtmek gerekir.

Waltz, özellikle iki blok etrafında şekillenen ittifakların, eşit güce sahip olan devletlerin güç rekabeti müttefiklerin karşılıklı bağımlılık içine girmelerine ve birinin zayıflaması veya rakip aktör tarafından saldırıya uğramasını veya ittifaktan ayrılmasını aynı zamanda bloklar arası rekabette dengeyi bozacağını belirtir. Güç dengesini ve müttefiklerin güvenliğini korumaya çalışan aktörler savaşa girmekten kaçamaz duruma gelirler (Waltz, 1979, s. 167). Thomas Christensen ve Jack Snyder'a göre bu durumu prangalanma (chain gang) kavramsallaştırması ile açıklamak mümkündür (Christensen & Snyder, 1990, s. 140). Özellikle devletler tarafından savunmacı ve saldırgan davranışlardan hangisinin daha avantajlı olduğuna dair yaklaşım ittifaklarda belirleyicidir. Uluslararası sistemin çok kutuplu yapıya sahip olduğu dönemlerde ittifak ilişkilerinin zincirleme etkiyle devletlerin savaşa sürüklenmesi daha olasıdır. Üç veya daha fazla büyük gücün olduğu çok kutuplu yapılarda devletlerin güç dengesini korumak adına müttefiklerini savunmaya çalışmaları beraberinde savaşa sürüklenmelerine neden olur. Birinci Dünya Savaşı'nda Rusya'nın Sırbistan'ı Almanya'nın ise Avusturya'yı savunmak için savaşa dahil olmalarını müttefiklerin birbirlerini yalnız bırakması durumunda kendi güvenliğinin de risk altına girmesinden kaynaklandığı ileri sürülür. Dolayısıyla saldırgan avantajların fazla görüldüğü Birinci Dünya Savaşı öncesinde devletler prangalanma (chain gang), savunmacı avantajların öne çıktığı İkinci Dünya Savaşı öncesi atmosferde ise sorumluluğu başkasına devretme (buck-passing) stratejilerine yöneldiklerini ifade ederler (Christensen & Snyder, 1990, s. 139).

Stephen M. Walt, ittifaklarda terk edilme (abandonment) endişesinin savaşa sürüklenme olasılığını arttırdığını vurgulamaktadır. Devletlerin müttefikleri tarafından yalnız bırakılma riskini göz önünde tutarak hareket ettiğini ve dolayısıyla müttefikinin sorumsuz davranışlarını sınırlandıramadığı için savaşa sürüklenmesinin mümkün hale

gelebileceğini belirtmektedir. Bununla birlikte sürüklenmeye direnmeye çalışan aktörün ise müttefik tarafından güvensiz olarak değerlendirilmesine ve yeni müttefik arayışına yönelmesine neden olabileceğini ifade etmektedir. (Walt, 2009, s.104) Aşırı dengeleme (overbalancing) yapan devletler, iç faktörlerin etkisiyle tehdidi gereğinden fazla abartarak dengeleme yapmaya çalıştıkları için daha fazla kaynak kullanımında bulunmaya ve özellikle müttefiklerini istemedikleri halde peşinden sürüklemeye çalışır (Mallett & Juneau, 2023, s. 7). Yazarlar aşırı dengeleme davranışını Neo-klasik realist yaklaşım çerçevesinde ele alarak tehdit algısının ideal düzeyde değerlendirilmediği durumlarda ortaya çıkabilecek durumlardan birinin de ittifak ilişkisinde sürüklenme yaşanmasına neden olabileceği üzerinedir. Sürüklenme, küçük devletlerin davranışlarını açıklarken sık bir biçimde kullanılmaktadır. Güvenlik ihtiyacına binaen büyük gücün domine ettiği ittifak sisteminin bir parçası olması veya büyük bir güçle müstakil olarak ittifak kurması durumunda ulusal çıkarının olmadığı ve kendisi için oldukça riskli savaflara sürüklenme ihtimalidir. Küçük devletler açısından ittifaka olan bağlılık düzeyi ne kadar fazlaysa aynı zamanda savaşa sürüklenme riskini de bir o derece yüksek olduğu görülmektedir (Gartners, 2001, s. 2) Dolayısıyla sürüklenme büyük güçlerden ziyade aslında küçük aktörler için daha büyük bir endişe kaynağıdır (Snyder, 1984, s. 484).

Büyük güçlerin alternatif araçlara sahip olmaları onları daha korunaklı hale getirirken küçük devletlerin onları engelleme kapasiteleri sınırlıdır. Ancak karmaşık ittifakların içeriğine ve derinliği meselesine dikkat çekmek gerekir. Zira birçok örnek vakada görüleceği üzere sıklıkla küçük aktörler büyük güçleri çatışmaya/savaşa sürükleme imkanını elde etmiştir. Böylesi durumlarda ittifak taahhüdüne ve büyük gücün korumasına yaslanan küçük devletler daha agresif hareket etme lüksünü elde ederler ve saldırgan eğilimlerde bulunabilirler (Schweller, 1998 s. 195). Büyük güç, müttefikini yalnız bırakması durumunda itibarının sarsılacağına ve ittifak sisteminin dağılacağından endişe ederek savaşa sürüklenme ile karşılaşabilir. Bunun için dikkatli davranmaya çalışır. Örneğin NATO ittifakının Sovyet nükleer tehdidine karşı nükleer yayılma ve esnek cevap seçenekleri müttefikler tarafından farklı değerlendirilmiştir. Nükleer yayılma ABD tarafından savaşa sürüklenme riski olarak görülürken, Avrupalı müttefikler açısından ise esnek cevap stratejisinin müttefikleri tarafından terk edilme ihtimali yüksek olarak değerlendirilmiştir (Mandelbaum, 1981, s. 166). Bununla birlikte ittifakların savaşa sürüklenme riskinin her zaman geçerli olmadığını vurgulayan çalışmalar da mevcuttur. Kim'e göre her ne kadar ittifaklar devletlerin riskler üstlenmesine sebebiyet verse de bu durum nadiren savaşa katılma ile sonuçlanır. Çünkü liderler genellikle ittifak anlaşmalarında bu riskleri göz önünde tutarak savaş riskini sınırlandırıcı maddeler koyarak anlaşma metinlerini imzalarlar. Dolayısıyla Kim'e göre ittifaklar nedeniyle devletlerin savaşa sürüklenme ihtimali oldukça düşüktür (Kim, 2011, s. 376). Devletlerin istemedikleri halde savaşa sürüklenme durumuna yeterli kanıt ve vaka olmadığını ileri süren Beckley ise, sürüklenme riskinin son derece nadir olduğunu incelediği 188 örnek olaydan sadece beş tanesinde rastladığını ve bunların da içeriğine bakıldığında kısıtlı bir müdahillik durumu olduğunu belirtir (Beckley, 2015, s. 25). Benzer şekilde Brooks ve Wohlforth, ABD gibi büyük güçlerin savaşa sürüklenmekten kaçabilme kabiliyetlerinin olduğunu ve ittifaklarını kontrol etme kapasitelerini de vurgulayarak aslında sürüklenme riskinin her ne kadar teorik olarak gerçekleşme ihtimali olsa da bunun oldukça zayıf bir ihtimal olduğunu vurgularlar (Brooks & Wohlforth, 2016, ss. 143–147).

2. ABD-İsrail İttifakı

ABD dış politikasında karmaşık ittifaka en uygun örneklerden birini İsrail ile ilişkiler oluşturur. Özellikle Amerikan izolasyonizminin tekrar gündeme geldiği son dönemde ABD-İsrail ilişkisinin tam bir karmaşıklık içerisinde olduğunu söylemek mümkündür. ABD ulusal güvenlik stratejisi küresel meselelerden kendini sıyırmaya, korumacı ekonomi odaklı güç artırımına ve güvenlik maliyetlerini başkasının sırtına yıkmaya dayalı dış politika ile İsrail'in saldırgan ve yayılmacı dış politikası arasında uyum problemi yaşanmaktadır. Başkan Trump'ın ikinci döneminde bu yaklaşım iyice belirginleşmiştir. Aslında temel soru şudur: ABD'nin Orta Doğu'daki çıkarları ile İsrail'le kurulan stratejik iş birliği uyumlu mudur? ABD ile İsrail'in özel ilişkisi nasıl okunmalıdır?

1948'den bu yana ABD arasındaki ilişkilerin nasıl seyrettiğine odaklanmak aynı zamanda bugünkü ikili ilişkilerin doğasını anlamak bakımından son derece önem arz etmektedir. ABD ile İsrail arasındaki özel ilişkiler sanılanın aksine en başından itibaren var olan bir birliktelikten ziyade zamanla gelişen ve stratejik ortaklığa yükselen bir ilişki olarak karşımıza çıkmaktadır (Tal, 2022, ss. 1-6). Douglas J. Little ise, 1948'den bu yana Orta Doğu'daki güvenlik ve istikrar konusunda ABD ile İsrail arasında genellikle farklı yaklaşımlar olduğunu ve nadiren benzer görüşe sahip olduklarını ileri sürmektedir (Little, 2014, s. 216). Buna mukabil Kaplan ise ABD ile İsrail arasındaki karmaşık ittifakın reelpolitik ve stratejik çıkarlardan ziyade kimliksel bağlamda gelişen ortak tarihi, kültürel ve duygusal özdeşlikler temelinde oluştuğunu belirtmektedir (Kaplan 2018, ss. 1-9). Soğuk Savaş döneminde ABD için Sovyetlerin çevrelenmesi stratejik öncelik olarak belirlenmiştir. Sovyetlerin Orta Doğu'da yayılmasının ve ittifaklarını genişletmesinin önüne geçmek aynı zamanda İsrail'in güvenliğini sağlamak ile taban tabana örtüşmek anlamına geldiği için Tel Aviv'in savunma ve güvenliğine büyük bir destek vermiştir. 1967 savaşında İsrail'in ABD desteğinden ve olası bir Sovyet saldırısına karşı İsrail'e askeri ve siyasi destek vereceğinden şüphesi yoktu bu yüzden Miller'a göre ABD karşı çıksaydı dahi İsrail bu savaşa girmekten kaçınmayacak (Miller, 2007, s. 229) olması bu desteğin açık bir kanıtı olarak ifade edilebilir.

Arap milliyetçiliği ekseninde gelişen Nasır liderliğindeki Mısır tehdidi, Humeyni öncülüğünde İslam devrimini yaymaya çalışan İran tehdidi ve Saddam Hüseyin dönemi Irak'ın bölgesel revizyonizm talepleri ve İsrail karşıtı konumlanışları ABD ile İsrail arasındaki stratejik yakınlaşmayı hızlandıran süreçler olmuştur. Soğuk Savaş sonrasında ise gerek tek kutuplu uluslararası sistemin konforunu yaşayan ABD yönetimi İsrail-Filistin ihtilafının iki devletli çözümü için özellikle Başkan Clinton döneminde yoğun çaba sarf etti. 11 Eylül ile birlikte ABD'nin El-Kaide'yi hedef alan ancak radikalizm ile İslam'ı özdeşleştiren 'uluslararası terörizm' yaklaşımı Orta Doğu'daki en yakın müttefiki İsrail'e Filistinlileri terörizmle anma fırsatını vermiştir. ABD'nin Afganistan ve Irak işgalleri bir taraftan bölgede İsrail güvenliğine katkı sağlarken diğer taraftan Washington ile Tel Aviv arasında terörle mücadele alanında iş birliği başlığı altında ikili ilişkilerin derinleşmesini ve genişlemesini beraberinde getirmiştir (Kaplan, 2018, s. 240). Bununla birlikte Amerikan stratejik çıkarları bir taraftan İsrail'in güvenliği ile özdeşleşirken diğer taraftan Bush yönetiminin Orta Doğu politikasında temel önceliklerden biri geniş bir koalisyon oluşturmak ve bu çerçevede iki devletli çözüm için çaba sarf etti (Saltzman, 2024, s. 173).

ABD-İsrail ilişkilerindeki karmaşıklığın Amerikan çıkarları açısından zaman zaman sorgulandığını görmek mümkündür. John L. Mearsheimer ve Stephen Walt, ABD'nin stratejik çıkarları hilafına İsrail'e verilen ayrıcalıklı desteğin ve Washington'daki elitlerin İsrail Lobisinin baskısı altında hareket etmesinin maliyetlerini oldukça eleştirel bir şekilde kaleme aldılar. ABD'nin Orta Doğu'daki tehdit algısını belirleyen temel faktörlerden birinin İsrail ile olan yakınlığı neticesinde ortaya çıkan yanlış tehdit değerlendirmeleri olduğunu belirten Mearsheimer ve Walt, İsrail faktörü nedeniyle İran, Irak ve Suriye'nin Amerikan ulusal güvenliği açısından stratejik değil bilakis abartılı sayılabilecek tehditler olduğunu belirtmektedirler (Mearsheimer & Walt, 2007, s. 71). Aslında 1962'de Başkan Kennedy'nin onayıyla ABD'nin BMGK'da Suriye'deki saldırıları nedeniyle İsrail'i kınama lehinde oy kullanması (Davidson, 2020, s. 132), Başkan Clinton'ın İsrail'i barışa zorlama çabası (Dumbrell, 2009, s. 146–165), Başkan Obama'nın Arap İsyanları ve İran nükleer Anlaşması sebebiyle İsrail ile yaşadığı gerilim (Dueck, 2015, s. 92) ve Başkan Trump'ın Gazze'de ateşkes ilanı için İsrail'i baskılamaya çabalaması ABD stratejik çıkarları söz konusu olduğunda İsrail ile ilişkilerde yaşanan gerilimlere örnek olarak gösterilebilir.

ABD grand stratejilerinden izolasyonculuk, kaçınma (restrain) ve yeniden mevzilenme (retrenchment) gibi temel yaklaşımlar Amerika'nın küresel rolünün daha sınırlı olmasını, kısıtlı müdahaleciliği ve sınırlı ittifak kurmayı önceler. Bu kapsamda Posen ABD'nin İsrail ile özel ilişkilerinde daha makul bir çerçevenin olması gerektiğini, İsrail'in ulusal güvenlik tehditlerine karşı koyacak kapasitesinin bulunduğunu dolayısıyla ABD'nin İsrail'e verdiği askeri sübvansiyonları kaldırması gerektiğini öne sürer (Posen, 2014, s. 132).

3. Rusya-İran İttifakı

İsrail-İran savaşının gündeme getirdiği tartışmalardan biri de Rusya ile İran ittifakının savaş boyunca neden işlemediğidir. ABD'nin aksine Rusya savaşa dahil olmadı ve İsrail'in İran'a yönelik kapsamlı saldırılarında İran savunmasının yetersizliği özellikle dikkat çekti. 1979 İran İslam Devrimi sonrasında soğuk başlayan ikili ilişkilerde özellikle Soğuk Savaşın sona ermesi sonrasında Rusya'nın yeni dış politikası ile olumlu gelişmeler kaydedildi. Rusya-İran Nükleer İşbirliği Çerçeve Anlaşması (1992) iki ülke arasında özellikle nükleer alanda iş birliğinin pozitif seyretmesini beraberinde getirirken, Bushehr Nükleer Santrali Sözleşmesi (1995) sivil nükleer çalışmaları aynı zamanda ilerleyen yıllarda İran'ın nükleer programında önemli bir yere sahip olacaktır (Çetin ve Akçapa, 2024, s. 64). Rusya, İran nükleer programına yönelik baskıları ve yaptırımların azaltılması için Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde (BMGK) Tahran yönetimine destek verirken kimi zamanda nükleer anlaşmada (2015) olduğu gibi çekincelerine rağmen sürece destek veren aktör olarak yer aldı (Vasiliev, 2018, ss. 359–368). Dolayısıyla Rusya-İran stratejik iş birliğinde nükleer meselesi iki ülke açısından hep stratejik önceliğe sahip oldu (Güneylioğlu, 2023, s. 55). Hatta İsrail-İran savaşından sonra İran ile Rusya arasında yaklaşık 25 milyar dolar tutarında nükleer santral ünitesi inşa edilmesi anlaşması yapılması bunun açık göstergesidir (Shamala, 2025).

Rusya-İran arasındaki stratejik ortaklığın bir diğer boyutu ise jeopolitik güç rekabetinde iki ülke arasındaki dayanışmadır. Suriye ve Ukrayna bunların başında gelmektedir. Suriye, İran direniş eksenini açısından son derece mühim bir konuma sahipti ve Suriye iç çatışmasında 2015 yılında muhaliflerin ilerlemesi ancak Rusya'nın savaşa doğrudan dahil olmasıyla durdurulabilmişti (Tabatabai, 2020, s. 279). Benzer şekilde Ukrayna

meselesi de Rusya için benzeri bir öneme sahiptir. Rusya açısından Batı ile jeopolitik mücadele alanı haline gelen ve halen devam etmekte olan Ukrayna savaşında İran'ın özellikle İHA/SİHA yardımıyla bulunması Moskova yönetimine ciddi bir katkı olmuştur. Rusya ve İran açısından Ukrayna ve Suriye savaşları kendi ulusal güvenliklerine yönelik ciddi bir meydan okumaydı ve tehdit algılarına bakıldığında bu iki savaşın arkasında konumlanan aktörler Batı olarak tarif edilmekteydi. ABD ve Kıta Avrupası ülkelerinin meydan okumaları son dönemde bu iki aktörün birlikte hareket etmesini hızlandırırken askeri, diplomatik, enerji, ekonomi ve nükleer alanındaki dayanışmasını güçlendirdi. Buna mukabil Margoev, ortak tehdit algısı bulunmakla birlikte iki aktörün stratejik birlikteliğini bir savunma paketi çerçevesinde değil bilakis güvenlik iş birliği temelinde müşterek hareket etmeyi mümkün kılacak yakınlaşmalar olarak tarif etmektedir (Margoev, 2024, s. 211).

Rusya ve İran askeri alandaki yakınlaşmasına bakıldığında özellikle 1979'dan beri yaptırımlara maruz kalan İran askeri kapasitesinin Rusya'dan doğrudan tedarik edilen silah sistemlerinin yanı sıra transfer edilen askeri teknoloji sayesinde özellikle hipersonik balistik füzelerin geliştirilmesinde etkili oldu. Öte yandan Rusya ile İran arasında 2001'de imzalanan Askeri Teknik Anlaşması kapsamında İran'a savunma amaçlı silah sistemlerinin satılması kritik eşiklerden biri olarak görülmüştür. Zira ABD ile Rusya arasında imzalanan Gore-Chernomyrdin Anlaşması (1995) dolaylı olarak İran'a silah satışının durdurulmasını da içermekteydi (Hird and Fitzpatrick, 2025, s. 8). Yaklaşık altı yıl sonra Rusya'nın İran'a yeniden silah satışını gündeme alması ise Tahran'da memnuniyetle karşılanmıştı. 11 Eylül sonrası ABD'nin Afganistan (2001) ve Irak (2003) işgalleri ise Rusya ve İran'ın stratejik angajman düzeyini artırmış ve Moskova yönetimi nükleer alan başta olmak üzere S-300 Hava Savunma Sistemleri gibi gelişmiş askeri teknolojilerin İran'a satışını gündemine (2007) almıştır (Tazmini, 2023, s. 67).

Başkan Obama döneminde ABD'nin yeniden mevzilenme (retrenchment) stratejisine yönelmesiyle birlikte önce Rusya daha sonra Arap İsyancıları süreciyle birlikte İran revizyonist davranışlar sergilemeye başladılar. Rusya'nın sırasıyla Gürcistan (2008), Kırım (2014), Suriye (2015) ve Ukrayna (2022) sahalarında askeri olarak yer alması ve Ukrayna savaşına kadar karşısında ciddi bir dengeleme girişimi ile karşılaşmaması güç birikimine yönelebilmesini sağladı (Pisciotta, 2020, s. 2). Keza İran'da Arap İsyancılarının ortaya çıkardığı güç boşluğundan faydalanarak Irak, Suriye, Lübnan ve Yemen'de gerek doğrudan gerekse vekil aktörleri üzerinden Orta Doğu'da revizyonist eğilimler göstermeye başlamıştır. 7 Ekim 2023'e kadar aslında bölgede İran lehine gelişen güç birikimi yaşanmış ve özellikle Hizbullah, Hamas ve Husiler üzerinden İsrail'in çevrelenmesi hedefine yönelmiş olan Tahran yönetimi tıpkı Rusya gibi yayılcı davranışlar sergilemiştir. Dolayısıyla İran ve Rusya aslında 2008'den beri ulusal güvenlik stratejilerinde kendi jeopolitik eksenlerinde statükoyu değiştirmeye ve nüfuz alanlarında kalıcı varlıklarını kurmaya çalışan aktörler olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Öte yandan savunma ve saldırı kapasitesini güçlendirmeye çalışan Tahran yönetimine, Rusya'nın SU-35 savaş jeti ve S-400 hava savunma sistemleri gibi kritik silah sistemlerini vermediği de göz önünde tutulmalıdır. Rusya'nın müttefikine nükleer alanda geniş bir destek sunarken askeri kapasite inşası hususunda hem İsrail ve ABD blokuna karşı kışkırtıcı adımlar atmamaya özen gösterdiği ifade edilebilir.

4. İsrail-İran Savaşı

İsrail ile İran arasındaki savaşın gerçekleşme evrelerine bakıldığında aslında gerilimlerle dolu bir tarihsel süreçten bahsetmek mümkündür. İran'ın nükleer programından vazgeçmemesi ve tüm yaptırım ve baskılara rağmen uranyum zenginleştirme faaliyetlerine devam etmesi İsrail açısından bölgedeki en önemli güvenlik problemlerinden biri olarak değerlendirilmiştir. 2010'da Natanz ve Buşehr'deki nükleer tesislere yönelik gerçekleştirilen Stuxnet siber saldırısı başta olmak üzere birçok doğrudan ve dolaylı saldırılarla İsrail İran'ın nükleer kapasitesini yok etmeye çalışmıştır. Başkan Obama döneminde arka kapı diplomasisi ile yoğun müzakereler sonucunda P5+1 ülkeleri ile İran arasında imzalanan İran Nükleer Anlaşması (JCPOA/Ortak Kapsamlı Eylem Planı-2015) ise barışçıl yollarla Tahran yönetimini sınırlandırmaya çalışmış ancak bu hamle İsrail tarafında ciddi bir tepkiye yol açmıştır. Başkan Trump'ın Nükleer Anlaşmadan tek taraflı olarak çekildiğini (2018) açıklaması ise ABD'nin bir taraftan İsrail yanlısı bir Orta Doğu politikasına yönelmesi diğer taraftan İran için tekrar baskıların yoğunlaşması anlamına geliyordu. İsrail-İran arasında Arap İsyanları süreciyle ivme kazanan güç rekabeti bölgesel düzlemde yıpratma savaşını beraberinde getirmiştir. İran vekil güçleri üzerinden İsrail'i caydırmaya çalışırken, İsrail ise üst düzey İranlı generallere ve nükleer bilim insanlarına yönelik suikastlar gerçekleştirmiştir. İran nükleer programı için kilit isimlerden biri olan Muhsin Fahrizadeh'nin Tahran'da oldukça profesyonel bir suikastla öldürülmesi ise bu gerilimi artırmıştır.

İsrail-İran savaşının ana tetikleyicisi ise 7 Ekim 2023'te Hamas tarafından başlatılan Aksa Tufanı Operasyonu ve sonrasında İsrail'in önce Gazze'de ve sonrasında Lübnan, Suriye, Yemen ve İran'a kadar genişleyen saldırıdır. Suriye'de İran büyükelçiliğinin vurulması (Nisan 2024), Hamas lideri İsmail Haniye'ye yönelik Tahran'da suikast gerçekleştirilmesi (Temmuz 2024) ve Hizbullah lideri Hasan Nasrallah'ın hava saldırısıyla öldürülmesi (Eylül 2024) aslında doğrudan savaşın yaklaştığını gösteren emareler olmuştur. Öte yandan Başkan Trump'ın İran dini lideri Hamaney'e yolladığı mektup sonrasında başlayan ve Umman'ın arabuluculuğunda devam eden ABD ve İran dolaylı nükleer müzakerelerinde beş tur yapılmış ve müzakerelerin altıncı turu için 15 Haziran tarihi kararlaştırılmış olması da bu bağlamda dikkat çekicidir. ABD tarafından müzakere masası kurulmasına rağmen İsrail savaş seçeneğini tercih etmiştir.

13 Haziran 2025'te İsrail hava kuvvetlerinin yoğun saldırısıyla başlayan İsrail-İran savaşı on iki gün sürdü. İsrail ilk etapta İran hava savunma sistemleri ve askeri bölgelerini hedef alan saldırılarda özellikle nükleer tesisler, üst düzey generaller ve nükleer bilim insanlarına yönelik noktasal operasyonlar yaptı. 200 savaş uçağının kullanıldığı operasyonda 100'den fazla hedefe yönelik operasyon gerçekleştirilirken savaş boyunca toplam 610 İranlı hayatını kaybetti ve 4746'sı ise yaralandı (Chughtai, 2025). Savaşın ilk günlerinde hava sahasının kontrolünü eline alan İsrail, Tahran, İsfahan, Şiraz, Tebriz ve İran'ın en doğusundaki Meşhed dahil olmak üzere birçok noktaya yoğun hava saldırıları yaptı. Buna mukabil savaşın ilk sarsıntılarını üzerinden atan Tahran yönetimi balistik füzeler ve hipersonik füzelerle İsrail'e karşı saldırılar başlatarak (yaklaşık 120 füze) cevap üretmeye çalıştı. İsrail Sağlık Bakanlığı'nın açıklamasına göre İran saldırılarında 28 İsraili hayatını kaybederken 3238 kişi ise yaralandı (Fabian, 2025). Savaşın bir diğer boyutu ise 21 Haziran'da ABD'nin savaşa dahil olmasıdır. ABD İran nükleer tesislerini vurabilme kapasitesi olan B-2 ağır bombardıman uçaklarından atılan 13 ton ağırlığında sığınak delici GBU-57 kullanarak saldırı gerçekleştirmiştir. Saldırının temel hedefi oldukça korunaklı ve yerin 80-90 metre derinine inşa edilmiş olan Fordo ile Natanz ve

İsfahan gibi önemli nükleer tesislerin ortadan kaldırılması idi (Horton, Sargeant and King, 2025). Böylelikle ABD nükleer tesisler odaklı olarak son derece sınırlı ve dar bir operasyon yapmış oldu. İran ise ABD'nin saldırısına Katar'daki El-Udeid askeri üssüne füze saldırısı yaparak cevap verdi (BBC, 2025).

İsrail-İran savaşının bir diğer önemli boyutu ise askeri alanda iki aktörün güçlü ve zayıf yönlerinin ortaya çıkmasıdır. İsrail'in Arrow-3 (yüksek irtifa), Davut Sapanı (orta irtifa) ve Demir Kubbe'den (alçak irtifa) müteşekkil olan katmanlı hava savunma sistemleri her ne kadar İran'ın füze saldırılarının büyük bir kısmını (yüzde doksan olarak ifade ediliyor) engelleyebilmiş olsa da, özellikle İran'ın hipersonik füzelerini durdurmada başarısız olduğu ve İsrail hava savunma sistemlerinin bu füzeler karşısında yetersiz kaldığı görülmüştür. Buna mukabil İsrail de başta F-35 savaş uçakları olmak üzere saldırı kapasitesini artırdığını 2300 km'lik mesafede bulunan Meşhed Havaalanı'nı vurarak gösterdi. Öte yandan İran'ın hava savunma kapasitesinin ve hava kuvvetleri envanterinin zayıflığı tekrar gün yüzüne çıkmış oldu. Elbette bu askeri kapasitelerin inşa edilmesinde veya edilememesinde büyük oranda belirleyici olan unsur İsrail ve İran'ın ittifak ilişkileri ve bu ittifak ilişkilerinden elde ettikleri askeri alandaki kazanımları olduğunu söylemek mümkündür.

5. Savaş ve İttifaklar

ABD'nin savaşa sürükleyen aktör olması içsel ve dışsal birçok nedensellik ile izah edilebilir ki, İsrail'in ulus-devlet formunun çok ötesinde olan güç tanımlaması buna yeterince müsaittir. Bu bakımdan ABD-İsrail ilişkilerinin tanımlanması ve tasvir edilmesi teorik olarak bazı kısıtlarla karşılaşabilir. Bununla birlikte ABD'nin neden savaşa sürüklendiğini açıklamak için kutupluluk ve yükümlülük değişkenlerine odaklanmak gerekir. Uluslararası sistem halen tek kutupludur (Beckley, 2018, ss. 1-10; Brooks and Wohlforth, 2015, ss. 7-53). ABD'yi dengeleyebilecek bir güç/güçler henüz ortaya çıkabilmiş değildir. Bununla birlikte Çin ve Rusya merkezli çok kutuplu/çift kutuplu uluslararası sistem tartışmaları halihazırda süregelmektedir (Lind, 2024, ss. 7-11). Ancak gerek mevcut materyal kapasite ve güç dağılımı gerekse uluslararası gerilim ve krizlerde söz konusu iki aktörün tutumları tek kutuplu uluslararası sistemin halen geçerliliğini koruduğunu göstermektedir. Burada izolasyonculuk odaklı grand stratejisine rağmen ABD'nin savaşa sürüklenmesinin nasıl mümkün olduğu sorusu akıllara gelmektedir. 7 Ekim'den itibaren İsrail'e çok güçlü destek veren Biden yönetimi, yaklaşan başkanlık seçimlerini de göz önünde tutarak krizin derinleşmesine ve Orta Doğu'da bölgesel bir savaşın çıkma ihtimaline rağmen müttefikinin arkasında konumlanmıştır. İsrail'e silah, mühimmat ve istihbarat desteğin yanı sıra ABD askeri varlığının İsrail'i savunma misyonuyla bölgeye gönderilmesi bir bakıma özellikle İran ve müttefiklerini caydırma amacını taşımaktaydı.

Donald Trump'ın başkanlık koltuğuna oturmasının ardından ise aslında İsrail güvenliği ve savunmasına dair güçlü destek devam etmesine rağmen ABD'nin İsrail'in peşinden savaşa sürüklenme isteksizliği daha belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır. Başkan Trump İsrail ile özel ilişkilerin farkında olan bir lider olarak bir yandan Orta Doğu girdabından ABD'yi en asgari ittifak ilişki düzeyine getirmek diğer yandan İsrail kaynaklı maliyetlerden aslında bizzatı Tel Aviv yönetimini sınırlandırarak yeniden mevzilenmeye çalışmıştır. Gazze savaşının yayılması ve İsrail-İran savaşının başlamasının ardından dahi Netanyahu hükümetinin ABD'yi İran'a yönelik savaşa katılması yönündeki baskılarına rağmen Başkan Trump, savaşa katılma konusunda

çelişkili açıklamalarda bulunmuş ve aslında sürece yayararak diplomatik olarak savaşın sonlandırılmasına odaklanmıştır. Ancak yine de İran nükleer tesislerinin vurulması için harekete geçmiş ve sınırlı bir şekilde olsa dahi savaşa dahil olmuştur. Bu bağlamda ABD'nin savaşın şiddeti, yoğunluğu ve süresi mümkün olan en asgari seviyede tutularak bir taraftan en özel müttefikinin yanında yer aldığını ve onun savunmasına verdiği değeri göstermiş hem de izolasyonist grand stratejiden çok fazla sapmamaya çalışmıştır. Bu aynı zamanda ABD'nin Ukrayna'da neden savaşa sürüklenmediğini de açıklamaktadır. ABD, tek kutuplu uluslararası sistemde temel belirleyici aktör olarak Rusya problemini Kıta Avrupası üzerine yıkmaya çalışmakta ve sorumluluğu başkasının sırtına yükleyerek güvenlik maliyetlerinden kurtulmak istemektedir. Ukrayna'nın savunulması ABD açısından jeopolitik bir zaruret içermediği için tıpkı 19. yy Avrupa güç dengesi yaklaşımına paralel olarak kendisini kenarda tutarak karmaşık ittifak tuzağından kaçınmayı hedeflemektedir. Dolayısıyla Ukrayna'da müttefiklerinin zorlamasına rağmen savaşa sürüklenmeyerek kendi tercihleri temelinde savaşa dahil olmamayı başarabilmesi uluslararası sistemde kendisini dengeleyebilecek aktörün olmaması ile ilişkilidir.

ABD'nin savaşa sürüklenmesindeki nedenlerden bir diğeri ise ittifak yükümlülüğüdür. ABD-İsrail ilişkilerini özel ve ayrıcalıklı kılan şeyi aslında bu yükümlülükte görmek mümkündür. ABD ile İsrail arasında NATO benzeri bir savunma paktı yoktur. Fakat bir savunma paktının içeriğinden belki daha fazla yükümlülük içeren çeşitli taahhütler bulunmaktadır. Örneğin İsrail ile 1989'da NATO dışı en büyük müttefik anlaşması imzalanmıştır ve ABD tarafından fiilen uzun bir müddettir zaten var olan (1973'den beri) ancak 2008'de Kongre tarafından yasallaştırılan İsrail'in niteliksel askeri üstünlüğü (Qualitative Military Edge) koruma taahhüdü bunların başında gelmektedir (Sharp, 2025, s. 16). Yine son olarak 2016 yılında tekrar imzalanan ve 2019-2028 mali yıllarını kapsayan 38 milyar dolar tutarında askeri yardım mutabakatı (MOU) vardır (BBC, 2016). Buna göre ABD, İsrail'e yıllık 3,3 milyar dolar dış askeri finansman ve 500 milyon dolarlık füze savunması için ek yardımlar sağlamayı taahhüt etmiştir. ABD'nin 1946-2025 yıllarını kapsayan dönemde İsrail'e yaptığı dış yardımların toplamının yaklaşık 175 milyar dolar olduğu belirtilmektedir (Sharp, 2025, s. 1). Öte yandan ABD ile İsrail arasında Nisan 2025 tarihi itibarıyla değeri toplam 39,2 milyar dolar olan 751 adet aktif dış askeri satış işlemi bulunmaktadır (U.S. Department of State, 2025). Bu veriler iki ülke arasındaki kapsamlı ve çok boyutlu askeri, siyasi, ekonomik ve güvenlik iş birliklerinin sadece temel göstergeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle savunma ve güvenlik alanında dünyada eşine az rastlanır bir ilişki dinamiği mevcuttur. Her ne kadar iki aktör arasında savunma paktı olmasa da güvenlik iş birliği başta olmak üzere her alanda stratejik ortaklık mevcuttur.

İsrail-İran savaşının bir diğer boyutu ise Rusya ve İran arasındaki ittifak dayanışmasının neden gerçekleşmediği üzerinedir. On iki gün boyunca devam eden savaşta İran'ın askeri kapasitesinin yetersizliği bir yana Çin ve özellikle Rusya gibi müttefiklerinin savaş boyunca oyun değiştirici bir destek vermekten imtina etmeleri ve Rusya'nın askeri olarak İsrail-İran savaşına dahil olmaması dikkat çekmektedir (Kozhanov, 2025). Rusya'nın savaşa sürüklenmemesini yine kutupluluk ve yükümlülük üzerinden açıklamak mümkündür. Aslında ABD'nin statükocu izolasyonist dış politikaya yönelmesi ile Rusya'nın revizyonizm etrafında şekillenen davranışları dönem itibarıyla birbiriyle doğrudan ilişkilidir. Başkan Obama döneminden itibaren ABD sürekli olarak sistemik güvenlik sorunlarından kaçınmayı öncelerken buna mukabil Rusya başta yakın çevresi olmak üzere çıkar alanlarında statükoyu değiştirmeye yönelik adımlar atmıştır.

Rusya'nın İsrail-İran savaşına sürüklenmemesinin kaynağı çok kutuplu uluslararası sistemin olmayışında aranabilir. Mevcut ittifak ilişkileri tek kutuplu uluslararası sistemin yapısına göre şekillenmektedir. Çin ve Rusya gibi aktörlerin halen ABD'ye karşı güç dengesi mücadelesinden çekinmekte oldukları açıktır. Tıpkı Birinci Dünya Savaşı'nda olduğu gibi örneğin İran'ın Rusya'yı ve Rusya'nın da Çin'i savaşa sürükleyebildiği bir ittifak yapısı söz konusu olsa belki Moskova'nın savaşa dahil olma ihtimali belirebilirdi. Ancak halihazırda uluslararası sistem çok kutuplu değil ve bu yüzden İran'ın güvenlik ihtiyacı ile Rusya'nın stratejik çıkarları arasında bir zaruri bağımlılık kurulamıyor ve benzer şekilde Rusya'nın dahil olsa bile Çin'i peşinden sürükleyeceği bir ittifak yükümlülüğü bulunmuyor. Buradan anlaşılacağı üzere Rusya'nın zaten ABD ile askeri olarak doğrudan karşılaşmaya cesaret edemeyeceği ve kendisinin ardından Çin'in savaşa sürüklenme ihtimalinin de olmaması nedeniyle aslında Moskova yönetiminin İsrail-İran savaşına sürüklenme riskinin de pek olmadığını belirtmek gerekmektedir. Jeopolitik güç mücadelesi bağlamında Suriye ve Ukrayna meselelerinden dolayı savaşın maliyetini son on yıldır yüklenmek durumunda kalan Rusya açısından müttefikleri İran'ın güvenliği evet önemli ancak Rus stratejik çıkarları açısından ikincil değerdedir. Kaldı ki Moskova yönetiminin İsrail ile ilişkilerini riske atmak istemeyen bir tutum söz konusudur (Kortunov, 2025). Rusya açısından esas önemli olan Ukrayna savaşının ve topraklarının Rusya lehine düzenlenmesi için savaşın avantajını elinde tutmasıdır. Bununla beraber Esad rejiminin çökmesinin ardından Orta Doğu jeopolitiğinde güç kaybı yaşayan Rusya'nın, gerek materyal kapasitesini Ukrayna odaklı planlaması gerekse yeni bir savaş yükünü taşıyamayacak bir durumda olması bakımından elinin zayıf olduğunu belirtmek gerekir. Zira Rusya'nın savaşa dahil olması doğrudan ABD'nin de savaşa katılması sonucunu doğururdu ki, bunun gerçekleşmesi durumunda zaten Rusya'nın ABD'yi sıcak bir savaşta askeri olarak dengelemesi oldukça zordur. Rusya açısından önemli olan ABD ile ilişkilerinde İran'ın bir bariyer olmasını engellemektir. Rusya, ABD ile ilişkilerinde özellikle stratejik yumuşama dönemlerinde İran aleyhine tutumlar almaktan kaçınmamıştır. Başkan Obama döneminde Rusya-ABD ilişkilerinde yaşanan olumlu gelişmeler ışığında Ekim 2010'da Moskova yönetimi İran'a sattığı yaklaşık 1 milyar dolar değerindeki S-300 hava savunma sistemi teslimini askıya aldığı duyurması örnek olarak ifade edilebilir (Kuchins, 2015, s. 128). İran Nükleer Anlaşmasının (2015) imzalanmasının ardından ise S-300'ler İran yönetimine verildi. Benzeri bir duruma aslında Cemal Abdülnasır dönemi Mısır-Sovyet ilişkilerinde rastlayabiliriz. Nasır'ın özellikle 1967 savaşında Sovyetlerin yardımı geleceğinden ve kendilerinin yanında İsrail'e karşı savaşacağından oldukça emin olduğu ifade edilmektedir (Miller, 2007, s. 229).

Rusya ve İran arasında bir savunma paktı bulunmamaktadır. İki aktör arasındaki yakınlaşmayı yine ABD-İsrail arasında olduğu gibi güvenlik iş birliği/stratejik ortaklık olarak tanımlamak daha doğru olacaktır. Ancak ittifakın muhtevası mukayese edildiğinde ABD-İsrail arasındaki stratejik boyutun Rusya-İran ittifakında bulunmadığını belirtmek gerekir. Rusya ve İran arasında 17 Ocak 2025'te imzalanan Kapsamlı Stratejik Ortaklık Anlaşması (Aljazeera, 2025) hem yakın bir tarihte olması hem de geniş bir içeriğe sahip olması bakımından ittifak yükümlülüğü bağlamında gündeme gelmektedir. Savunma sanayii, askeri eğitim, istihbarat paylaşımı ve operasyonel koordinasyonu güçlendirmek amacıyla askeri tatbikatların artırılması anlaşma metninde dikkat çekerken, doğrudan bir savaş durumunda üçüncü bir tarafa karşı müttefikini korumak yükümlülüğünü içeren bir maddenin olmadığını söylemek mümkündür (Azizi, 2025). Rus lider Putin'in savaş devam ederken yaptığı açıklamalarda İran nükleer

tesislerinde çalışan Rus bilim insanlarının halen görevlerine devam ettiğini belirtmesi ve geri çekmeyeceklerini açıklaması ise (Pancevski, 2025) İran'la stratejik iş birliğinin devam etmesini isteyen ve angajmanını korumaya çalışan ifadelerdir.

Sonuç

Bu çalışmada, ittifaklarda savaşa sürüklenme riski tartışmaları bağlamında İsrail-İran savaşı vakası incelenmiştir. Devletlerin hangi şartlar altında birlikte hizalanmaya başladıkları ve ittifaklara yönelik tutumları açıklanmaya çalışılmıştır. Özellikle büyük ve zayıf güçler arasında kurulan ittifaklarda, ittifak içi ilişkilerin savaşa sürükleme ihtimalinden devletlerin nasıl kaçınmaya çalıştıkları üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda makale, devletlerin ittifak ilişkilerinde yükümlülük parametresinin dikkate değer olduğunu fakat asıl temel belirleyicinin kutupluluk olduğunu ileri sürmektedir. Devletler, ittifak ilişkilerinde yapısal şartlar çerçevesinde davranışlarını belirlemeye özen göstermektedirler. Rakip ittifak ile kendi ittifakı arasında asimetrik bir güç farklılığını gören aktörlerin kendi müttefiklerinin peşinden savaşa sürüklenmekten kaçınmaya çalıştıkları görülmektedir. Büyük güç ile rakipler arasında görece güç farklılığının büyük olması durumunda rakip ittifakların askeri meydan okumalardan uzak durdukları görülmektedir. Özellikle tek kutuplu uluslararası sistemde asimetrik güç dengesinin varlığı büyük güç karşısında ittifakların oluşmasını ve askeri olarak konumlanmasını oldukça zor hale getirmektedir.

İttifaklarda karmaşıklık (entanglement) ve sürüklenme (entrapment) devletlerin en riskli gördükleri durumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. İttifak ortaklarının yükümlülüklerden kaçmaya çalışması ve müttefikini terk etme (abandonment) durumu da bir diğer endişe kaynağıdır. ABD dış politikasında sıkça rastladığımız karmaşık ittifaklardan uzak durma yaklaşımı belirli dönemlerde ön plana çıkarken, özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra terk edilmeye başlanmış ancak izolasyonist dış politika eğilimlerinin gündeme geldiği süreçlerde yeniden tartışılmaya başlanmıştır. İttifakların karmaşık ilişki ağıyla ve belirli taahhütler çerçevesinde maliyet oluşturacak yükümlülüklerle karşılaşmak büyük güçler için dahi sorun teşkil etmektedir. Her ne kadar devletler ve liderler taahhütlerin sınırlandırılması ve çatışmaya/savaşa neden olabilecek anlaşmalar yapmaktan kaçınma konusunda dikkatli olsalar da kimi zaman devletlerin savaşa sürüklenmekten geri durmadıklarını söylemek mümkündür. Bu yüzden özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde büyük güçlerin savunma paktı yerine stratejik ortaklık/güvenlik iş birliği kapsamında anlaşmalar imzalayarak kendilerine özerk bir alan sağlamaya ve bu şekilde herhangi bir yükümlülükten kaynaklanabilecek bağımlılığın meydana gelmesi ve savaşa sürüklenme riskini de azaltmaya çalıştıkları ifade edilebilir.

İsrail-İran savaşında ittifakların nasıl hareket ettiğine bakmak Orta Doğu'da büyük güçlerin ittifak politikalarını anlamak bakımından önem arz etmektedir. Makale, ABD'nin müttefiki İsrail'in peşinden savaşa sürüklenirken, Rusya'nın stratejik ortağı İran'ın yanında savaşa katılmamasını kutupluluk ve yükümlülük parametreleri ile açıklamanın mümkün olduğunu ileri sürmektedir. Gerek ABD-İsrail gerekse Rusya-İran arasında resmi savunma paktı bulunmamaktadır. Söz konusu ittifakları stratejik ortaklık düzeyinde değerlendirmek daha doğru olacaktır. Buna mukabil her iki ittifak ilişkisinde de özel yükümlülükler olduğuna şahit olunmaktadır. ABD-İsrail arasındaki özel ilişkinin ve stratejik ortaklığın belki de bir savunma paktından daha fazla anlama sahip olduğu açıkça görülmektedir. Rusya ile İran arasında ise resmi savunma yükümlülüğü

bulunmamasına rağmen özellikle nükleer iş birliği stratejik ortaklığın sürmesini sağlamaktadır.

Bununla birlikte çift kutuplu uluslararası sistemin sona ermesinin ardından uluslararası sistem halen tek kutupludur ve ABD küresel sistemin başat aktörü olarak tek taraflı davranma özgürlüğünü elinde tutmaktadır. Çin ve Rusya gibi aktörlerin çok kutupluluk vurgusunu sıkça dile getirmelerine rağmen ABD karşısında askeri olarak konumlanmaktan kaçındıkları aşikardır. ABD izolasyonist güvenlik stratejisine yönelmesine rağmen savaşa sürüklense dahi savaşın şiddetini, yoğunluğunu ve süresini belirleme lüksüne sahiptir. Dolayısıyla ABD ile İsrail arasında tam bir karmaşık ittifak söz konusudur ve bu ittifak ABD'yi istemediği halde bazı adımlar atmaya zorlamaktadır. Buna mukabil, Rusya'nın savaşa sürüklenmesi için çok kutuplu bir uluslararası sistemin mevcut olması gerekir ki, ABD gibi süper gücün dengelenmesi konusunda Çin desteğinin olması elzemdir. Nihai kertede, ABD-İsrail ve Rusya-İran ittifakında bağlayıcı bir savunma paketi olmaması ve ABD'nin dengelenemiyor olması Rusya'nın savaşa sürüklenmemesini açıklamaktadır.

Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Benzerlik Taraması	Yapıldı – İthenticate
Etik Bildirim	itobiad@itobiad.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Yapay Zekâ Kullanım Beyanı	Bu çalışmada yapay zekadan yararlanılmamıştır. Bilimsel içerik ve düzenleme tamamen yazara aittir.
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	It is hereby declared that scientific and ethical principles have been followed during the preparation of this study and that all studies utilized have been indicated in the references.
Plagiarism Checks	Yes - İthenticate
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	itobiad@itobiad.com
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Use of AI Tools	Artificial intelligence was not used in this study. Scientific content and editing belong entirely to the author

Kaynakça / References

- Aljazeera. (2025). *Russia and Iran presidents sign partnership treaty in Moscow*. <https://www.aljazeera.com/news/2025/1/17/russia-and-iran-presidents-sign-partnership-treaty-in-moscow>
- Alptekin, H. (2025). *Türkiye'nin Grand Stratejisi: Kavramsal Bir Giriş*. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Azizi, H. (2025). Strategic Transactionalism: The Iran-Russia Partnership. *The Middle East Council on Global Affairs*. Issue Brief. <https://mecouncil.org/publication/strategic-transactionalism-the-iran-russia-partnership/>
- BBC. (2016). *US approves record \$38bn Israel military aid deal*. <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-37345444>
- BBC. (2025). *İran'ın Katar'daki ABD üssüne füze saldırısı hakkında neler biliyoruz?* <https://www.bbc.com/turkce/articles/cvg9rkw8ngwo>
- Beach, D., & Pedersen, R. B. (2013). *Process tracing methods: foundation and guidelines*. University of Michigan Press.
- Beckley, M. (2015). The Myth of Entangling Alliances: Reassessing the Security Risks of U.S. Defense Pacts. *International Security*, 39(4), 7–48.
- Beckley, M. (2018). *Unrivaled: Why America Will Remain the World's Sole Superpower*. Ithaca, New York: Cornell University Press.
- Bennett, A., & Checkel, J. T. (2015). Process tracing: From philosophical roots to best practices. In A. Bennett & J. T. Checkel (Eds.), *Process Tracing: From Metaphor to Analytic Tool* (pp. 3–38). Cambridge: Cambridge University Press.
- Brooks, S. G., & Wohlforth, W. C. (2015). The Rise and Fall of the Great Powers in the Twenty-first Century: China's Rise and the Fate of America's Global Position. *International Security*, 40(3), 7–53. doi: https://doi.org/10.1162/ISEC_a_00225
- Brooks, S. G. & W. C. Wohlforth. (2016). *America Abroad: The United States' Global Role in the 21st Century*. New York: Oxford University Press.
- Christensen, T. J., & Snyder, J. (1990). Chain gangs and passed bucks: predicting alliance patterns in multipolarity. *International Organization*, 44(2), 137–168.
- Chughtai, Alia. (2025). Visualising 12 days of the Israel-Iran Conflict. *Aljazeera*. <https://www.aljazeera.com/news/2025/6/26/visualising-12-days-of-the-israel-iran-conflict>
- Çetin, İ., & Akçapa, M. (2024). Soğuk Savaş Sonrası İran-Rusya İlişkileri: Teşvik Edici Ve Sınırlandırıcı Faktörler. *İran Çalışmaları Dergisi*, 8(1), 53-79. <https://doi.org/10.33201/iranian.1429178>
- Davidson, J. W. (2020). *America's Entangling Alliances: 1778 to the Present*. Washington, DC: Georgetown University Press.
- Dumbrell, J. (2009). *Clinton's Foreign Policy: Between the Bushes, 1992-2000* (1st ed.). Routledge.

Fabian, E. (2025) Medical officials say 28 people were killed, over 3,000 wounded by Iranian missiles during Conflict. *Times of Israel*. https://www.timesofisrael.com/liveblog_entry/medical-officials-say-28-people-were-killed-over-3000-wounded-by-iranian-missiles-during-conflict/

Fromkin, D. (1970). Entangling Alliances. *Foreign Affairs*, 48(4), 688–700.

Gartner, H. (2001). Small States and Alliances. In Reiter, E. & Gartner, H. (eds) *Small States and Alliances*. Springer-Verlag Berlin Heidelberg.

Güneylioğlu, M. (2023). The Russia-Iran Alignment in the Middle East: The Main Dynamics and Limits of the Bilateral Security Cooperation. *Akdeniz İİBF Dergisi*, 23(1), 50-62. <https://doi.org/10.25294/auibfd.1170448>

Hird, K. and Fitzpatrick, K. (2025). The Russia-Iran Coalition Deepens. *Institute for the Study of War*. Washington.

Horton, J., Sargeant, P. and King, R. L. (2025). ABD, İran'daki nükleer tesisleri nasıl vurdu? *BBC Türkçe*. <https://www.bbc.com/turkce/articles/cp86ne0r1mno>

Kortunov, A. (2025). The Middle East Escalation: a View From Moscow. *Russian International Affairs Council*. <https://russiancouncil.ru/en/analytcs-and-comments/analytcs/the-middle-east-escalation-a-view-from-moscow/>

Kozhanov, N. (2025). Five Principles of Russia's New Middle East Policy. *Riddle*. <https://ridl.io/five-principles-of-russia-s-new-middle-east-policy/>

Kuchins, A.C. (2015). Mismatched Partners: US-Russia Relations after the Cold War. In: Cadier, D., Light, M. (eds) *Russia's Foreign Policy*. London: Palgrave Macmillan.

Kaplan, Amy. (2018). *Our American Israel: The Story of an Entangled Alliance*. Cambridge, Massachusetts : Harvard University Press

Lake, David A. (1999). *Entangling Relations: American Foreign Policy in Its Century*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.

Lind, J. (2024). Back to Bipolarity: How China's Rise Transformed the Balance of Power. *International Security*; 49 (2): 7–55. doi: https://doi.org/10.1162/isec_a_00494

Liska, G. (1968). *Nations in Alliance: The Limits of Interdependence*. Second edition. Baltimore: Johns Hopkins Press.

Little, D. J. (2014). Impatient Crusaders: The Making of America's Informal Empire in the Middle East. In F. Costigliola & M. J. Hogan (Eds.), *America in the World: The Historiography of American Foreign Relations since 1941* (pp. 212–235). Cambridge: Cambridge University Press.

Mandelbaum, M. (1981). *The Nuclear Revolution: International Politics Before and After Hiroshima*. New York: Cambridge University Press.

Mallett, E., & Juneau, T. (2023). A Neoclassical Realist Theory of Overbalancing. *Global Studies Quarterly*, 3(2). <https://doi.org/10.1093/isagsq/ksad023>

Margojev, A. (2024). Long Time No Strategic Partnership: Sources of (In)Coherence Between Russia and Iran. In Vladimir Orlov & Elena Karnaukhova (Eds). *Security Index*

Yearbook Vol.1 2024-2025 Global Edition. <https://pircenter.org/wp-content/uploads/2024/06/Security-Index-Yearbook-2024-2025-by-PIRMGIMO-Vol.1.pdf>

Mearsheimer, John J. & Walt, Stephen M. (2007). *The Israel Lobby and US Foreign Policy*. New York: Farrar, Straus and Giroux.

Mearsheimer, John J. (2001). *The Tragedy of Great Power Politics*. New York: W.W. Norton & Company.

Miller, B. (2007). *States, Nations, and the Great Powers: The Sources of Regional War and Peace*. Cambridge University Press.

Morgenthau, H. J. (1954). *Politics among nations: the struggle for power and peace*. Knopf.

Pancevski, B. (2025). Putin Says Russia Continuing Nuclear Power Cooperation With Iran. *The Wall Street Journal*. <https://www.wsj.com/livecoverage/iran-israel-conflict-news/card/putin-says-russia-continuing-nuclear-power-cooperation-with-iran-HA48nfLPfRq4OluJKizN>

Posen, B. R. (2014). *Restraint: A New Foundation for U.S. Grand Strategy*. Cornell University Press.

Pisciotta, B. (2020). Russian revisionism in the Putin era: an overview of post-communist military interventions in Georgia, Ukraine, and Syria. *Italian Political Science Review*, 50(1), 87–106.

Saltzman, I. (2024). Israel and the United States, In J. Peters & R. G. Pinfold (Eds.), *Routledge Handbook on Israel's Foreign Relations*, ss.167-179, London and New York: Routledge.

Sharp, C. M. (2025). U.S. Foreign Aid to Israel: Overview and Developments since October 7, 2023. (CRS Report No. RL33222). *Congressional Research Service*. Updated May 28, 2025.

Schweller, R. L. (1994). Bandwagoning for Profit: Bringing the Revisionist State Back. *International Security*, 19, 72-107. <http://dx.doi.org/10.2307/2539149>

Schweller, Randall L. (1998). *Deadly Imbalances: Tripolarity and Hitler's Strategy of World Conquest*. New York: Columbia University Press.

Schonberg, Karl K. (2009). *Constructing 21st Century U.S. Foreign Policy: Identity, Ideology, and America's World Role in a New Era*. New York: Palgrave Macmillan.

Shamala, R.A. (2025). Iran, Russia sign \$25B deal to build 4 nuclear power plants in southern Iran. *Anadolu Agency*. <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/iran-russia-sign-25b-deal-to-build-4-nuclear-power-plants-in-southern-iran/3700057>

Snyder, G. H. (1984). The Security Dilemma in Alliance Politics. *World Politics*, 36(4), 461–495.

Snyder, G. H. (1997). *Alliance Politics*. Ithaca, NY: Cornell University Press.

Wolfers, Arnold. (1962). *Discord and Collaboration: Essays on International Politics*. Baltimore: The Johns Hopkins Press.

Tabatabai, A. M. (2020). *No Conquest, No Defeat: Iran's National Security Strategy*. New York: Oxford University Press.

Tal, D. (2022). *The Making of an Alliance: The Origins and Development of the US–Israel Relationship*. Cambridge: Cambridge University Press.

Tazmini, G. (2023). *Power Couple: Russian-Iranian Alignment in the Middle East*. I.B. Tauris Bloomsbury Publishing.

U.S. Department of State. (2025). U.S. Security Cooperation with Israel. <https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-israel>

Vasiliev, A. (2018). *Russia's Middle East Policy: From Lenin to Putin*. New York: Routledge.

Walt, S. M. (1987). *The origins of alliances*. Cornell University Press.

Walt, S. M. (2009). Alliances in a Unipolar World. *World Politics*, 61(1), 86–120.

Waltz, K. (1979). *Theory of International Politics*. Reading, MA: Addison-Wesley.